

31.1 KL. 19.00
MUSIKHUSET

LIONEL BRINGUIER
DIRIGENT

AUGUSTIN HADELICH
VIOLIN

Henri Dutilleux: Métaboles 17 min

1. Incantatoire (*Largamente*)
2. Linéaire (*Lento moderato*)
3. Obsessionnel (*Scherzando*)
4. Torpide (*Andantino*)
5. Flamboyant (*Presto*)

Pjotr Tšaikovski:

Violinkonsert D-dur op. 35 33 min

1. *Allegro moderato*
2. *Canzonetta (Andante)*
3. *Final (Allegro vivacissimo)*

1

PAUS 20 MIN

Igor Stravinsky:

Svit ur baletten Eldfågeln (1945) 31 min

- Introduction*
- Prelude and Dance of the Firebird*
- Variations (The Firebird)*
- Pantomime I*
- Pas de deux (Firebird and Ivan Tsarevich)*
- Pantomime II*
- Scherzo (Dance of the Princesses)*
- Pantomime III*
- Rondo (Khorovod)*
- Infernal Dance*
- Lullaby (Firebird)*
- Final Hymn*

KAMMARMUSIK I SENA KVÄLLEN

KAMMARMUSIK I SENA KVÄLLEN börjar i Konsertsalen efter en paus på ca 10 minuter. Publiken ombeds ta plats på parketten för att lyssna till musiken. Platserna är onummerade.

Paula Sundqvist, violin
Christoffer Sundqvist, klarinett
Emil Holmström, piano

2

Igor Stravinsky:
L'histoire du soldat, svit för violin, 16 min
klarinett och piano

1. Marche du soldat
2. Violon du soldat
3. Un petit concert
4. Trois danses: Tango, valse, ragtime
5. La danse du diable

*Paus ca kl. 20.05. Konserten slutar ca kl. 21.05. Den sena kammarmusiken slutar ca kl. 21.40.
Konserten sänds direkt i Yle Radio 1 och på Yle Arenan. Den kan ses i två delar på
Yle Teema & Fem 1.3 och 8.3 samt på Yle TV 1 7.3 och 14.3.*

HENRI DUTILLEUX: METABOLES

Fransmannen Henri Dutilleux (1916–2013) hör till musikhistoriens stora perfektionister. I hans musik är enligt Esa-Pekka Salonen "varje ton vägd på guldvåg". Orkestern var det instrument som stod Dutilleux närmast. På grund av hans grundliga sätt att komponera blev hans produktion inte stor, ca fyrtio verk av vilka bara ett tiotal är skrivna för orkester. *Métaboles* kom till under åren 1963–64 och fick sitt uruppförande 1965 i Cleveland under ledning av George Szell.

Ordet "métabole" hänvisar till förändring. Dutilleux' verk är en helhet indelad i fem satser som spelas utan uppehåll. Var och en av satserna utgår från en egen idé som genomgår en rad formförändringar.

Förutom metamorfoserna i materialet har verket en annan viktig strukturell princip: tanken på att verket utgör en orkesterkonsert. Med sin orkestrering har Dutilleux betonat den specifika karaktären i varje sats genom att i tur och ordning lyfta fram en instrumentgrupp i blickpunkten.

I första satsen *Incantatoire* har träblåsarna huvudrollen. Andra satsen *Linéaire* är skriven enbart för stråkar delade på olika sätt. Tredje satsen *Obsessionnel* som öppnas med pizzicato i solobasen lyfter blecket i centrum. Fjärde satsen *Torpide* betonar slagverket och utmynnar i den sista satsen *Flamboyant*, där alla instrumentgrupper slutligen deltar jämbördigt och tillsammans piskar upp en energisk puls à la Stravinsky.

PJOTR TJAJKOVSKIJ: VIOLINKONSERT D-DUR OP. 35

Våren 1878 vistades Pjotr Tjajkovskij (1840–1893) i Clarens i Schweiz. Där spelade han Édouard Lalos *Symphonie espagnole* för violin och orkester tillsammans med sin vän violinisten Iosif Kotek. "Den har fräschör, ljus, pikanta rytmer och sköna, utomordentligt väl harmoniserade melodier", skrev han till sin mecenat fru von Meck.

Lalos symfoni väckte Tjajkovskijs intresse för att själv komponera en violinkonsert. Konserten föddes som på vingar; ett utkast kom till på en och en halv vecka och orkesterpartituret låg färdigt skrivet två veckor senare. Violinkonserten hör till hans mest frigjorda skapelser och även till de mest populära i sin genre.

Alla de egenskaper som Tjajkovskij beundrade i Lalos verk – fräschör, ljus, pikanta rytmer och vackert harmoniserade melodier – är också kännetecknande drag i hans egen violinkonsert och helheten kröns av en virtuos violinstämma.

Violinkonserten har stöpts i genrens traditionella form. Första satsen inleds med en kort introduktion, där violinisten presenterar de båda centrala motiven. Den mellersta satsen är en intagande *Canzonetta*. Finalen spelas utan uppehåll och i musikens jublande fart ingår även ryska nationella tongångar.

IGOR STRAVINSKY: SVIT UR BALETTEN ELDFÅGELN

”Stilistiskt representerar den sin egen tid. Den är mer livskraftig än en stor del av den folkmusik som komponerades på den tiden, men speciellt originell är den inte. Allt detta är goda förutsättningar för framgång.”

Så kommenterade Igor Stravinsky (1882–1971) på äldre dar sin balett *Eldfågeln*. Och en framgång blev det, då Sergej Djagilevs Ballets Russes uruppförde den på Parisoperan i slutet av juni 1910. Den unge okände tonsättaren blev berömd i Europa med en gång och de två följande baletterna som han komponerade för Djagilev, *Petrusjka* (1911) och *Våroffer* (1913), etablerade hans celebritet.

Eldfågeln bygger på den ryska sagan om den odödlige kung Kasjtjei som förtrollat 13 prinsessor. Prins Ivan Tsarevitj har tillfångatagits av Kasjtjejs monstervakter. Av den magiska Eldfågeln får han veta hemligheten med Kasjtjejs trollkrifter. Han lyckas befria prinsessorna och en av dem blir hans gemål.

Stravinsky återger sagan i förtrollande tongångar. Den unge tonsättaren har i sitt verk tagit intryck av Debussys impressionism och av sin lärare Nikolaj Rimskij-Korsakov. Från Rimskijs opera *Guldtuppen* kommer idén att skilja på balettens mänisko- och sagogestalter: de föregående (prinsen och prinsessorna) tecknas med enkel diatonisk musik, de senare (Eldfågeln och Kasjtjei) med kromatiska tongångar som slingrar sig kring en översigtig kvart.

Stravinsky sammanställde tre orkesterversiter av musiken i *Eldfågeln*. Den sista av dem är från år 1945 och omfattar ca en tredjedel av hela baletten. Sviten koncentrerar balettens händelser och kulminerar så småningom i en höjdpunkt bestående av Kasjtjejs infernaliska dans som till sist får ge vika för en segerviss sluthymn.

KAMMARMUSIK I SENA KVÄLLEN

Igor Stravinsky: L’histoire du soldat, svit för violin, klarinett och piano

Då första världskriget närmade sig sitt slut, började Stravinsky tillsammans med sin vän, den schweiziske författaren Charles-Ferdinand Ramuz, planera ett sceniskt verk med liten besättning som man lätt kunde åka ut på turné med. Resultatet blev *L’Histoire du soldat* (Historien om en soldat), som fullbordades sommaren 1918 och uruppfördes i Lausanne i september samma år.

Historien om en soldat grundar sig på en gammal rysk folksägen. I en variant av Fausttemat möter soldaten Joseph djävulen förklädd till en gammal man. Denne köper soldatens violin och ger som gengåva en bok som innehåller stora rikedomar. Joseph upplever äventyr av många slag men blir inte kvitt djävulen, fastän han tillfälligt får denne i sin makt med sitt violinspel.

Historien är skriven för en berättare, två skådespelare, en eller flera dansare samt en grupp sju musiker. Under åren 1919–20 gjorde Stravinsky två instrumentala sviter av verket: en konsertsvit i nio satser för den ursprungliga septetten samt en kortare svit i fem satser för violin, klarinett och piano.

Vid tiden för *Historien om en soldat* började Stravinsky vända blicken mot nyklassicismen. Verkets uttryck är övervägande livligt och nyckfullt med bekanta gester som verkar klinga i kubistiskt förvrängd form. Trioversionens fjärde sats beskriver en dansande prinsessa som stigit upp från sin sjukbädd och den är stiliserad med ingredienser ur samtidens populära danser. Ragtime var en ny genre i Europa och Stravinsky hade bekantat sig med den enbart via noter som dirigenten Ernest Ansermet hade med sig från Amerika, alltså inte i klingande form. Djävulens dans ger sviten ett effektfullt slut, då Joseph tröttnar ut djävulen med sitt spel.

Kimmo Korhonen

LIONEL BRINGUIER

Fransmannen Lionel Bringuier (f. 1986) hör till sin generations mest intressanta dirigenter. I början av innevarande säsong tillträdde han som Artiste Associé vid Nizzaoperan i sin gamla hemstad, där han leder en serie fem konserter.

Åren 2014-2018 arbetade Bringuier som chefsdirigent och musikchef för den berömda Tonhalleorkestern i Zürich. Som gästdirigent har han dirigerat bl.a. New Yorks filharmoniker, Cleveland Orchestra, Boston Symphony Orchestra, London Symphony Orchestra och Gewandhausorkestern Leipzig.

Bringuier har spelat in på skiva bl.a. Ravels pianokonsert med pianisten Yuja Wang samt verk av Chopin och Saint-Saëns.

AUGUSTIN HADELICH

Tysk-amerikanen Augustin Hadelich har under de senaste åren kommit att höra till violinisternas världselit. Han har fått beröm för sin bländande teknik, sina självfulla tolkningar och sin vackra violinton. Hans framgång fick ett lyft genom segern vid violintävlingen i Indianapolis 2006. Sedan dess har han uppträtt som solist med orkestrar på olika håll i Europa, Förenta Staterna och Asien. Den prestigefyllda webbpublikationen *Musical America* utnämnde honom till "årets instrumentalist 2018".

Hadelich är känd för sin omfattande repertoar. Utöver den traditionella konsertlitteraturen spelar han 1900-talsmusik samt nya verk. Till dessa hör bl.a. Dutilleux', Ligetis och Thomas Adès' konserter samt kammarmusikaliska verk av Brett Dean, David Lang, György Kurtág, Toru Takemitsu och Bernd Alois Zimmermann.

Hadelichs inspelning 2014 av Sibelius och Adès' konserter tillsammans med Hannu Lintu kandiderade för Gramophone Award och år 2016 fick han Grammypriset för sin inspelning av Henri Dutilleux' violinkonsert *L'arbre des songes*. Därtill har han spelat in bl.a. Mendelssohns, Bartóks och Tjajkovskijs konserter samt ett recitalprogram med musik från Telemann till Kurtág.

Hadelichs instrument är en Stradivarius 1723 "Ex-Kiesewetter".som ställts till hans förfogande.

RADIONS SYMFONIORKESTER

Radions symfoniorkester (RSO) är Yles orkester med uppdrag att producera och främja inhemsk musikkultur. Orkesterns chefsdirigent är Hannu Lintu.

Radioorkestern grundades år 1927 med en besättning på tio musiker. På 1960-talet utvidgades RSO:s besättning till full symfoniorkester. Orkesterns chefsdirigenter har varit Toivo Haapanen, Nils-Eric Fougstedt, Paavo Berglund, Okko Kamu, Leif Segerstam, Jukka-Pekka Saraste och Sakari Oramo. Då Hannu Lintus period slutar våren 2021, tillträder Nicholas Collon som chefsdirigent.

Utöver de stora klassisk-romantiska mästerverken omfattar RSO:s repertoar en hel del ny musik och orkestern uruppför årligen ett flertal verk som beställts av Yleisradio. Till RSO:s uppgifter hör även att göra friköpta inspelningar för Yleisradios arkiv av hela den inhemska orkestermusiken. Under säsongen 2019–2020 uruppför orkestern fyra verk som beställts av Yle. På programmet står därtill Yleisradios och Helsingfors Festspels storproduktion Schumanns Scener ur Goethes Faust. En egen plats får även symfonierna och konserterna från Dmitrij Sjostakovitjs mellersta period. Vid RSO:s festival som nu arrangeras för andra gången spelas nya verk och stora kompositioner av Magnus Lindberg. De gasterande dirigenterna omfattar bl.a. Esa-Pekka Salonen, Herbert Blomstedt, Jukka-Pekka Saraste och Sakari Oramo och som solister debuterar några unga inhemska musiker.

RSO har spelat in på skiva verk av bl.a. Mahler, Bartók, Sibelius, Hakola, Lindberg, Saariaho, Sallinen, Kaipainen och Kokkonen. Orkestern har för sina inspelningar fått Gramophone Award två gånger – för Lindbergs klarinettkonsert 2006 samt för Bartóks violinkonsert 2018. Orkesterns övriga pris omfattar bl.a. BBC Music Magazine Award, Académie Charles Cros och MIDEM Classical Award. Skivan med Sibelius tondikter och sånger fick priset International Classical Music (ICMA) 2018. Det inhemska EMMA-priset har RSO fått 2016 och 2019.

RSO konserterar regelbundet runt om i världen. Under spelåret 2019–2020 turnerar orkestern under Hannu Lintus ledning i Mellaneuropa och i Japan.

RSO:s konserter sänds direkt på Yle Arenan och i Yle Radio 1 samt i inspelad form på Yle Teema & Fem och Yle TV1.